

3 Hauek etxeak dira?

hauek, horiek, haiek • gara, zareta, dira • nolako(a)?, al, zenbakiak, oso, beste, jentilizioak • *Parisen*

Continuamos con los demostrativos y el verbo izan (ser, estar).
Estudiaremos las formas del plural.

Plural de los demostrativos:

hauek	<i>éstos, éstas</i>
horiek	<i>ésos, ésas</i>
haiek	<i>aquéllos, aquéllas</i>

El verbo izan:

gu	gara	<i>nosotros/as somos</i>
zuek	zarete	<i>vosotros/as sois</i>
haiek	dira	<i>ellos/as son</i>

EL DETERMINANTE PLURAL: -AK

Hemos visto que el determinante singular es **-a**.
El determinante plural es **-ak**.

Compara los siguientes ejemplos:

singular

plural

Hau etxea da.	Hauek etxeak dira.
Hori emakumea da.	Horiek emakumeak dira.
Hura mendia da.	Haiek mendiak dira.

singular

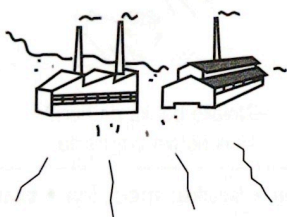
plural

Neska hau gaztea da.	Neska hauek gazteak dira.
Gizon hori zaharra da.	Gizon horiek zaharrak dira.
Auto hau berria da.	Auto hauek berriak dira.

Gu langileak gara.

-Zer dira hauek?
-Hauek langileak dira.

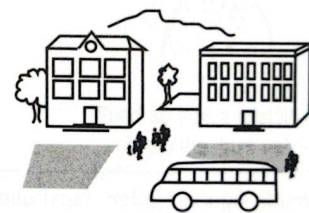

-Zer dira haiek?
-Haiek lantegiak dira.

Gu ikasleak gara.

-Zer dira hauek?
-Hauek ikasleak dira.

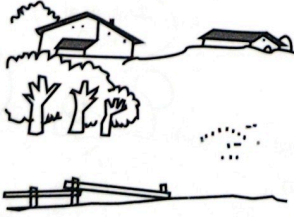

-Zer dira haiek?
-Haiek eskolak dira.

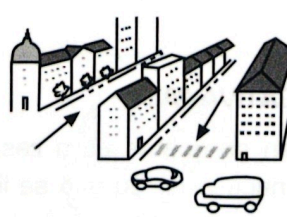
Gu baserritarrak gara.

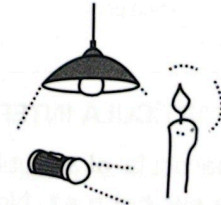
-Zer dira hauek?
-Hauek baserritarrak dira.

-Zer dira haiek?
-Haiek baserriak dira.

-Horiek kaleak dira?
-Bai, horiek kaleak dira.

-Hauek argiak dira?
-Bai, hauek argiak dira.

langile: trabajador • **lantegi:** taller, fábrica • **ikasle:** estudiante • **eskola:** escuela •
baserritar: habitante del caserío • **baserri:** caserío • **kale:** calle • **argi:** luz

NOLAKO(A)?

Para preguntar cómo es algo o alguien decimos: **nolakoa da...?**

-Nolakoa da panpina?
-Panpina polita da.

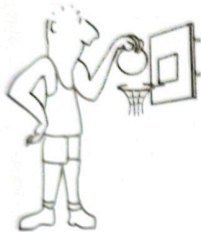
-Nolakoa da aurpegi hau?
-Aurpegi hau itsusia da.

-Nolakoa da neska?
-Neska gaztea da.

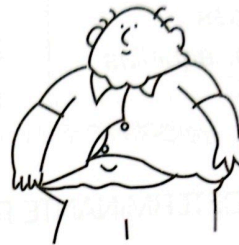
-Nolakoa da amona?
-Amona zaharra da.

-Nolakoa da Jokin?
-Jokin handia da.

-Nolakoa da Krixpin?
-Krixpin txikia da.

-Nolakoa da gizon hau?
-Oso gizona da.

-Eta beste hau?
-Beste hau oso argala da.

panpina: muñeca • aurpegi: cara • amona: abuela • oso: muy • gizen: gordo • beste hau: este otro • argal: flaco

Tras el interrogativo **nolako** puede aparecer un nombre al que pasaría el determinante **-a/-ak**:

-Nolako irudia da hau?
-Hau irudi ederra da.

-Nolako ardo da hau?
-Hau ardo ona da.

-Nolako botika da hori?
-Hori botika txarra da.

-Nolako postrea da hori?
-Hori postre goxoa da.

irudi: figura • eder: hermoso, -a • ardo: vino • on: bueno, -a • botika: medicina • txar: malo, -a • goxo: dulce, rico

Cubre las respuestas y procura responder de memoria con la ayuda de los dibujos.

LA PARTÍCULA INTERROGATIVA "AL"

La partícula **al** se utiliza en preguntas cuya respuesta debe ser **bai** o **ez**. No es necesaria. Su uso se limita a ciertas zonas. Sin embargo, en ocasiones, puede ayudar a marcar el carácter interrogativo de la frase. **Hau mahaia al da?** significa lo mismo que **hau mahaia da?**; varía la entonación, que en el primer caso tendría una cadencia descendente.

-¿Sois hermanos?
-No, no somos hermanos; sólo amigos.

IZEN SINTAGMA

1. ZENBAKIAK (los cardinales). Aprende los números hasta veinte.

1 - bat	11 - hamaika
2 - bi	12 - hamabi
3 - hiru	13 - hamahiru
4 - lau	14 - hamalau
5 - bost	15 - hamabost
6 - sei	16 - hamasei
7 - zazpi	17 - hamazazpi
8 - zortzi	18 - hemezortzi
9 - bederatzí	19 - hemeretzi
10 - hamar	20 - hogei

Los nombres acompañados de cardinales van, generalmente, en forma indeterminada, es decir, sin artículo ni marca de plural.

bi haur		<i>dos niños</i>
hiru etxe		<i>tres casas</i>
lau harri handi		<i>cuatro piedras grandes</i>
bi haurrak	sería	los dos niños
hiru etxeak		las tres casas
lau harriak		las cuatro piedras

BAT (un, uno) va al final del sintagma:

herri bat	<i>un pueblo</i>
herri polit bat	<i>un pueblo bonito</i>

El plural de **bat** es **batzuk** (unos, algunos, varios):

gizon bat	<i>un hombre</i>
gizon batzuk	<i>varios hombres</i>

BI (dos) puede ir antes del nombre o al final del sintagma:

bi haur	=	haur bi
bi haur txiki	=	haur txiki bi

El resto de los cardinales va antes del nombre:

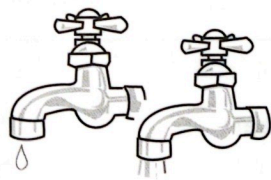
hiru etxe	hamar zentimo
lau harri handi	hogei euro
sei mahai eder	mila euro

El interrogativo que utilizamos es **zenbat**:

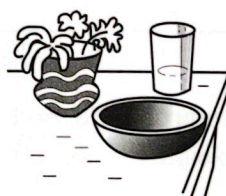
Zenbat da?	<i>¿Cuánto es?</i>
Zenbat dira?	<i>¿Cuántos/as son?</i>

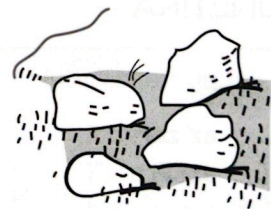
-Zenbat da?
-Euro bat da.

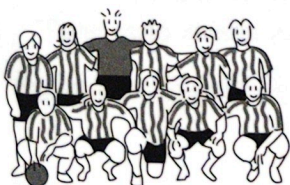
-Zenbat iturri dira?
-Bi iturri dira.

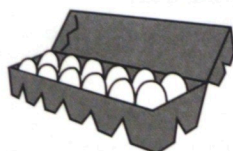
hiru ontzi

lau harri

talde bat,
hamaika jokalaria

dozena bat,
hamabi arrautza

txanpon bat,
hogei zentimo

iturri: fuente
ontzi: recipiente
harri: piedra
talde: equipo
jokalaria: jugador
arrautza: huevo
txanpon: moneda

2. OSO GIZON TXIKIA

La partícula **oso** (muy), aunque va precisamente con adjetivos, se coloca antes del nombre.

oso txikia	<i>muy pequeño</i>
oso gauza txikia	<i>una cosa muy pequeña</i>
oso ona	<i>muy bueno</i>
oso gizon ona	<i>un hombre muy bueno</i>

3. BESTE ETXE HURA

Beste (otro, otra) va también delante del nombre.

Tiene una forma determinada por los morfemas **-a**, **-ak** y los demostrativos.

bestea	<i>el otro, la otra</i>
beste etxea	<i>la otra casa</i>
beste etxe hura	<i>aquella otra casa</i>
besteak	<i>los otros, las otras</i>
beste etxeak	<i>las otras casas</i>
beste etxe haiek	<i>aquellas otras casas</i>

La forma indeterminada se construye con **bat**, **batzuk**, al final del sintagma:

beste bat	<i>otro, otra</i>
beste etxe bat	<i>otra casa</i>
beste batzuk	<i>otros, otras</i>
beste etxe batzuk	<i>otras casas</i>

FONETIKA

EZ

ez zarete
ez dira

se pronuncia

etzarete
eztira

“Zuek **etzarete** anaiak”
“Hauek **eztira** anaiak”

AL

zu al zara?
zuek al zarete?

se pronuncia

zu altzara?
zuek altzarete?

“Zu Mikel **altzara**?”
“Zuek anaiak **altzarete**?”

HORIEK

Es corriente que **horiek** pierda la **-r-** intervocálica y se pronuncie “**hoiek**”:

Horiek lagunak dira. “**Hoiek** lagunak dira.”

EIBARTARRA NAIZ

LOS GENTILICIOS

Los adjetivos que significan origen se forman, normalmente, con el sufijo **-(t)ar** añadido al nombre de lugar. Sin entrar en matizaciones, lee los siguientes ejemplos:

Gasteiz	gasteiztar (vitoriano/a)	Zuberoa	zuberotar (suletino/a)
Donostia	donostiar ("donostiarra")	Paris	paristar (parisino/a)
Bilbo	bilbotar (bilbaíno)	Frantzia	frantziar (francés/a)
Iruñea	iruindar (pamplonica)	Italia	italiar (italiano/a)
Araba	arabar (alavés/a)	Afrika	afrikar (africano/a)
Bizkaia	bizkaitar (vizcaíno/a)	Kuba	kubatar (cubano/a)
Gipuzkoa	gipuzkoar (guipuzcoano/a)	Ekuador	ekudortar (ecuatoriano/a)
Nafarroa	nafar (navarro/a)	etc.	

Si el nombre de lugar termina en **-l** o **-n** el sufijo es **-dar**:

Irun	irundar	Usurbil	usurbildar
Beasain	beasaindar	Errezil	errezildar
Baztan	baztandar	Brasil	Brasildar
Ituren	iturendar	Senegal	senegaldar

Euskaldun significa vascoparlante.

Erdaldun es la persona que ignora el euskera.

El habitante de Euskal Herria es **euskal herritarra**.

Resumen de lo aprendido

Presente del verbo **izan**:

ni	naiz
hi	haiz*
hura	da
gu	gara
zu	zara
zuek	zarete
haiek	dira

Los demostrativos:

hau	hori	hura
hauek	horiek	haiek

Interrogativos:

Nor da?
Zer da?
Nolakoa da?
Zenbat dira?

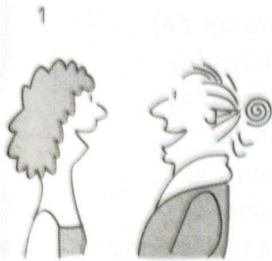
*En estos resúmenes incluimos el tratamiento de **hi** (*tú*). Se emplea en relaciones de gran camaradería. Aunque no lo estudiamos a niveles iniciales, es importante que te vayas familiarizando con este esquema verbal desde un comienzo. **Zu** significa *tú* y *usted*. Lo incluimos entre **zu** y **zuek** por razones morfológicas que comprenderás más tarde.

ARIKETAK

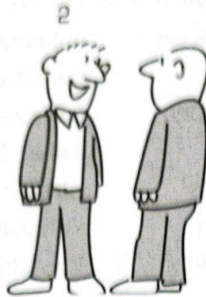

Responde a las siguientes preguntas.

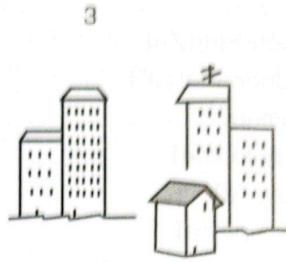
Por ejemplo: -Zer dira hauek?
-Hauek emakumeak dira.

Zer dira hauek?
(gizon/emakume)

Zer dira horiek?
(gizon/emakume)

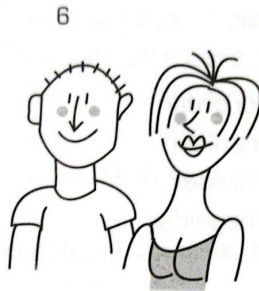
Zer dira haiek?
(mendi/etxe)

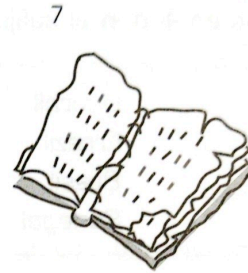
Haiek mendi handiak dira?

Mutil horiek lagun
handiak dira?

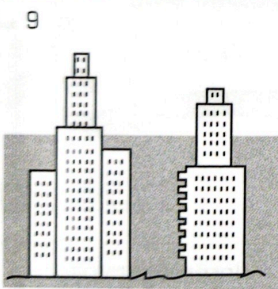
Neska-mutil horiek
zaharrak dira?

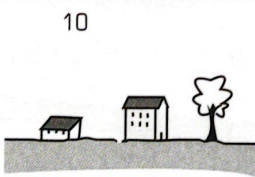
Nolako da liburu hau?
(berri/zahar)

Nolako da beste hau?
(berri/zahar)

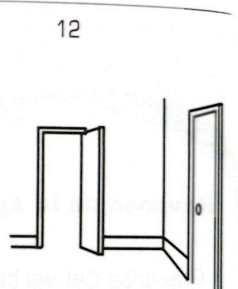
Nolakoak dira etxe hauek?
(handi/txiki)

Nolakoak dira beste haiek?
(handi/txiki)

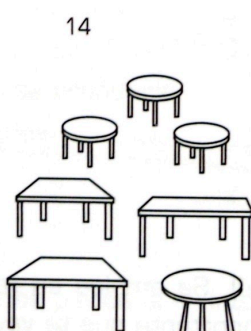
Nolakoak dira begi horiek?
(itsusi/polit)

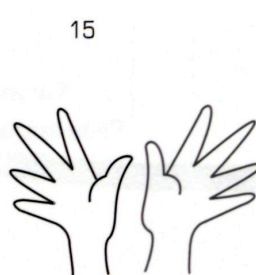
Zenbat ate daude hemen?

Horiek lau mutil dira?

Zenbat mahai daude hemen?

Zenbat esku eta zenbat hatz
daude hemen?

buru: cabeza
begi: ojo
esku: mano
liburu: libro

Pon en plural las siguientes frases.

1. Hau eskola da.
2. Hori lantegia da.
3. Hura baserria da.
4. Hau postre goxoa da.
5. Hori etxe ederra da.
6. Hura gizon handia da, baina bestea oso txikia da.
7. Hau baserritarra da eta beste hori arrantzalea da.
8. Liburu hau itsusia da.
9. Emakume bilbotar hori abokatua da.
10. Ordenagailu hori berria da.
11. Ontzi hau oso txikia da.
12. Herri hau ederra da.
13. Beste hori ere polita da.
14. Marrazkilari hau oso ona da.
15. Bide hori luzea da.
16. Emakume hura ez da oso zaharra.
17. Neska gazte hori informatikaria da.
18. -Nolakoa da telefono hau?
19. -Telefono hau sakelakoa (móvil) da.

Pon en euskera las siguientes frases.

1. Estas casas son hermosas. *Etxe hauek polita dira.*
 2. Aquellas chicas son vitorianas. *neska horiek vitorien dira.*
 3. Estos médicos son muy buenos. *oso onak dira medikuak hauek.*
 4. Esos pueblos no son feos. *herri horiek ez itsusia dira.*
 5. Estas chicas son estudiantes. *neska horiek ikasleak dira.*
 6. Aquellos chicos jóvenes son guardias municipales. *O'ordenagailu hauek oso zaharra dira.*
 7. Estos ordenadores son muy viejos. *Jon eta Eaurne oso langileak dira.*
 8. Jon y Eaurne son muy trabajadores.
 9. Esas piedras no son grandes; son pequeñas. *harri horiek ez handia dira.*
 10. Ésta es la directora, esa otra es la secretaria y aquellas otras son enfermeras.
 11. Una fuente. *iturria bat.*
 12. Dos fábricas. *bi fabrikak.*
 13. Tres caseríos.
 14. Cuatro puertas y dos mesas. *lau ateak eta bi mahaia.*
 15. Quince euros. *hamabest euro.*
 16. Un profesor y veinte alumnos. *bat irakaste eta hogei ikasleak.*
 17. Cinco euros y diez céntimos.
- 40 Hau zuzendaria da, beste hori idazkaria da eta horiek erizainak dira.

Llena los huecos de las siguientes frases.

1. Mutil horiek ez *dira* arabarrak; bizkaitarrak *dira*.
2. Zuek oso neska politak *zarete*.
3. Pastel horiek ez *dira* goxoak; oso txarrak *dira*.
4. Gu nafarrak *gara* eta neska hauek ekuatoriarak *dira*.
5. Jokalari brasildarrak oso onak *dira*.
6. Gu euskaldunak *gara* eta mutil horiek erdalduinak *dira*.
7. Sukaldari italiarrak oso onak *dira*; baina gu ere ez *gara* txarrak.
8. Gu itsusiak *gara* baina zuek ere ez *zarete* oso ederrak.
9. Koro eta Ander lagun handiak *dira*.

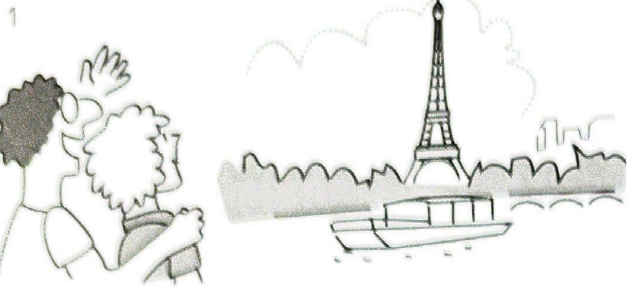
Pon en euskera las siguientes frases.

1. Nosotros somos oficinistas.
2. Vosotras sois periodistas.
3. Nosotros no somos viejos.
4. Vosotras sois muy jóvenes.
5. Los de Goizueta no somos guipuzcoanos; somos navarros.
6. Vosotras sois cuatro chicas y nosotros somos tres chicos.
7. -¿Tú y Andoni sois hermanos?
8. -No somos hermanos, pero somos grandes amigos.
9. -¿Sois ingenieros?
10. -No, no somos ingenieros; somos arquitectos.

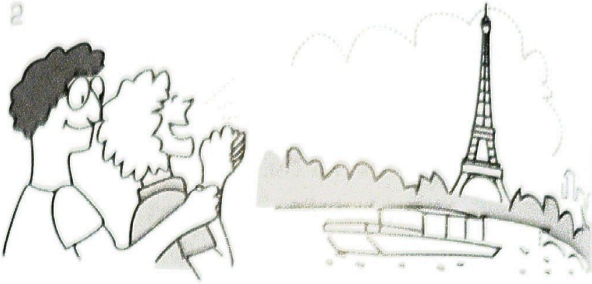
Escucha y repite el guión de la página siguiente, luego cubre los textos y procura repetirlos de memoria con la ayuda de las viñetas.

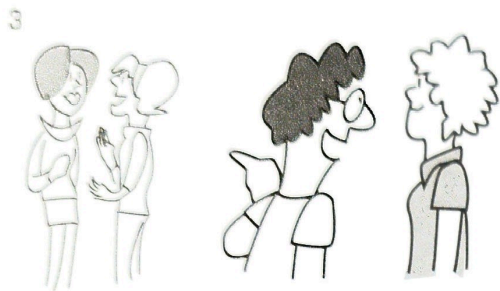
PARISEN

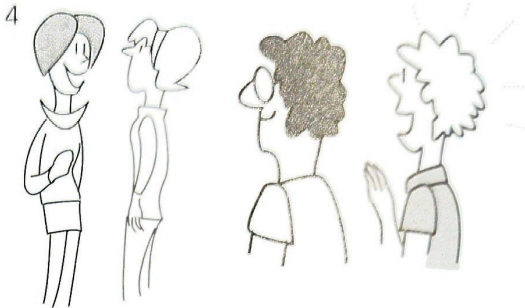
1 -Parisen gara azkenean!

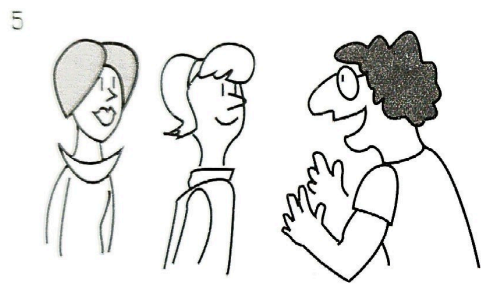
2 -Hau poza!

3 -Aizu! Horiek euskaraz ari dira!

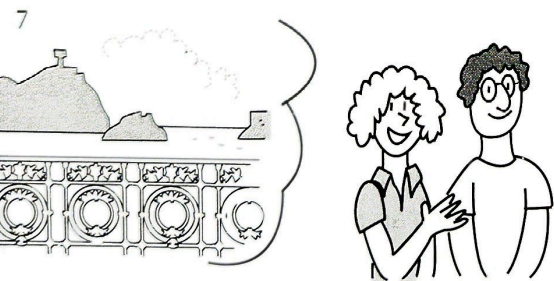
4 -Ez da egia izango!

5 -Arratsalde on, neskak! Euskaldunak al zarete?

6 -Bai. Ni bilbotarra naiz eta hau getxotarra...

7 -Ba, gu donostiarrak gara...

8 -Mundu hau benetan txikia da.

9 -Etorri gure etxera eta elkarrekin afalduko dugu.

1. -¡Por fin estamos en París! 2. -¡Qué alegría! 3. -¡Oye! Ésas están hablando en euskera... 4. -¡No será verdad! 5. -Buenas tardes, chicas, ¿Sois vascas? 6. -Sí. Yo soy bilbotarra y ésta es de Getxo. 7. -Pues nosotros somos donostiarras. 8. -¡Este mundo es francamente pequeño! 9. -Venid a nuestra casa y cenaremos juntos.

IRAKURGAIA

Bi gazte hauek Koro eta Iker dira. Langileak dira: Koro marrazkilaria da eta Iker mekanikaria. Parisa joan dira. Bidea luzea izan da, baina orain Parisen dira.

Hura Eiffel dorrea da. Eiffel dorrea oso luzea da. Paris hiri handi eta ederra da.

–Parisen gara azkenean! –esan du Ikerrek.

Bi neska dabilta kalean eta euskaraz ari dira.

–Neska horiek euskaldunak dira –esan du mutilak.

–Ez da egia izango! –esan du Korok.

–Kaixo, neskak! Euskaldunak al zarete? –galdetu du Ikerrek.

Euskaldunak dira, bai. Bat bilbotarra eta bestea getxotarra. Koro eta Iker, berriz, donostiarrak dira. Bi bizkaitarrak dira, beraz, eta beste biak gipuzkoarrak.

Zorte handia izan da: Parisa joan eta euskaldunak ikusi. Benetan txikia da mundua! Elkarrekin afalduko dute gaur.

Parisa joan dira: han ido a Paris • **izan da:** ha sido • **orain:** ahora • **dorre:** torre • **hiri:** ciudad • **esan du:** ha dicho
• **galdetu du:** ha preguntado • **denak:** todos • **beraz:** por lo tanto • **zorte:** suerte • **ikusi:** ver • **gaur:** hoy
• **egia:** verdad

Galderak.

1. Zein dira bi gazte hauek?
2. Koro eta Iker zaharrak al dira?
3. Zer dira Koro eta Iker?
4. Zer da Koro?
5. Zer da Iker?
6. Nora joan dira?
7. Nolakoa izan da bidea?
8. Non dira orain?
9. Zer da hura?
10. Zein da Eiffel dorrea?
11. Nolakoa da Eiffel dorrea?
12. Zer da oso luzea?
13. Nolako hiria da Paris?
14. Zer da handia eta ederra?
15. Nor da kalean?
16. Non dira bi neskak?
17. Nola ari dira neskak?
18. Zer dira neskak?
19. Zer da neska bat?
20. Zer da bestea?
21. Zer dira Koro eta Iker?
22. Nolako zortea izan da?
23. Nolakoa da mundua?

SOLASALDIAK

1

Aupa, Osasuna!

- A: Aupa, Osasuna!
 B: Zer? Nafarrak al zarete?
 A: Nafarrak gara, bai. Hau iruindarra eta ni altsasuarra.
 B: Hara! Ba ni lesakarra naiz! Baina orain hemen bizi naiz.
 A: Hemen? Bartzelonan?
 B: Bai. Irakaslea naiz unibertsitatean. Hau Jordi da, nire laguna. Barçazalea, noski.
 A: Kaixo!
 C: Kaixo! Partida polita, ezta?
 A: Oso polita, bai!
 B: Libre al zarete gero?
 A: Bai. Hamabiak arte. Autobusa hamabietan da.
 B: Ba, etorri etxera eta elkarrekin afalduko dugu.

aupa!: ¡aupa!, ¡ánimo! • orain hemen bizi naiz: ahora vivo aquí • nire laguna: mi amigo • Barçazalea: partidario del Barça • noski: claro, por supuesto • hamabiak arte: hasta las doce • hara!: ¡anda!

2

Berdin-berdinak

- A: Kaixo! Zu Edurne Lopetegi zara, ezta?
 B: Ez, Edurne hau da. Ni Aloña Lopetegi naiz.
 A: Ahizpak zarete orduan...
 B: Ahizpak gara, bai.
 A: Berdin-berdinak zarete.
 B: Bikiak gara.
 A: Eta biak erizainak zarete?
 B: Ni, bai, erizaina naiz, baina Aloña medikua da.

ahizpa: hermana (de hermana) • berdin: igual • biki: mellizo/a

4

Telefono-zenbakiak

- A: Zein da zure telefonoa?
 B: Etxekoa 943457612.
 A: Ederki. Eta sakelakoa?
 B: 669136807. Eta zurea?
 A: Sakelakoa 67711248 eta bulegokoa 945175194.
 B: Oso ondo. Eskerrik asko.

bulegokoa: el de la oficina •
 eskerrik asko: muchas gracias

3

Nola esaten da...?

- A: Aizu! Nola esaten da euskaraz "teléfono"?
 B: Oso erraza da: telefonoa.
 A: Eta nola esaten da "móvil"?
 B: Sakelakoa, mugikorra...
 A: Puf! Oso zaila da!
 B: Orduan "mobila" esan eta kito!

nola esaten da?: ¿cómo se dice...? • erraz: fácil
 • zail: difícil • orduan: entonces • eta kito: y se acabó

"LEHENENGO IKASGAIA"

Urko

ABESTIA

Ni naiz
 Hi haiz
 Hura da
 Gu gara
 Zu zara
 Zuek zarete
 Haiek dira

Hau da gure euskara garbia.
 Hau da gure hizkuntza maitea.
 Hau da gure lehenengo ikasgaia.
 Ni naiz
 Hi haiz
 Hura da
 Gu euskaldunak gara!